

PIERWSZE POWIATOWE URZĘDY BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO NA TERENIE ŚRODKOWEGO POMORZA W 1945 ROKU

Na Ziemiach Zachodnich i Północnych z dużym opóźnieniem powstawały struktury życia politycznego, dłużej też działały komendantury wojenne. Obszary te były w dużym stopniu wyludnione, o wiele mniejsza była więc baza, która mogła zasilić szeregi aparatu bezpieczeństwa. Tereny te były poza zasięgiem oddziaływania PPR w czasie wojny¹.

Dla kierownictwa PPR najpilniejszym zadaniem była budowa aparatu, który umożliwiłby im przejęcie, a następnie utrzymanie władzy. Polscy komuniści świetnie zdawali sobie sprawę, że aby przejąć władzę w Polsce, utrwalić ją, a następnie rządzić, nie mogą wyłącznie polegać na pomocy Związku Radzieckiego, potrzebny był własny silny aparat zbudowany na wzór NKWD. Stąd konieczność powołania i wykształcenia lojalnych i wyposażonych w odpowiednie narzędzia organów, które były zbrojnym ramieniem polskiej władzy komunistycznej, chroniącej ją i eliminującej szybko i skutecznie przeciwników politycznych. Według historiografii okresu peerelowskiego utworzenie aparatu bezpieczeństwa było aktem wynikającym z konieczności ochrony ludowego aparatu władzy, rewolucyjnych zdobyczy mas pracujących, udzielenia wszechstronnej pomocy siłom demokratycznym w ich walce o utrwalenie władzy ludowej². PPR od samego początku była świadoma, że bez tzw. ludowego aparatu ucisku, tj. wojska, bezpieki i milicji, nie da się zwycięsko zakończyć walki. Pierwsze lata powojenne 1945-1947 to okres intensywnej walki prowadzonej przez komunistów, której celem było zdobycie całkowitej władzy w państwie i podporządkowanie sobie społeczeństwa. W walce tej ważną rolę odegrały siły porządkowe, czyli urzędy bezpieczeństwa publicznego i MO. Oba te organy kierowane przez członków PPR znajdowały się pod ścisłą kontrolą partii. Świadczy o tym fakt, że obsadę stanowisk szefów WUBP i komendantów MO zatwierdzało Biuro Polityczne KC PPR³. Główną rolę w przyszłym aparacie bezpieczeństwa PRL odegrali ludzie wyszkoleni w ZSRR przez specjalistów z NKWD.

Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego odgrywały w strukturach władzy bardzo ważną i niemal pierwszoplanową rolę. Były najbliższe społeczeństwa. Ich ludzie znali teren i swoich przeciwników. Zajmowali się inwigilacją, aresztowaniami, obławami i werbowali agentów⁴. Organy bezpieczeństwa rozwijały się intensywnie, proces odbywał się odgórnie. Do końca maja 1945 r. siecią urzędów bezpieczeństwa publicznego objęto już cały kraj. W grudniu 1945 r. aparat bezpieczeństwa liczył 24 tys. funkcjonariuszy. Pełniąc w walce z przeciwnikiem ustroju rolę kierowniczą, zajmowały się głównie planowaniem operacji, rozpoznaniem przeciwnika, aresztowaniami i przygotowaniem procesów sądowych.

¹ Z. Kachnicz, *Represje Aparatu Bezpieczeństwa Publicznego wobec Świadków Jehowy – przykłady z Pomorza Zachodniego 1945-1956*, w: *Sytuacja i przemiany polityczno-społeczne na Pomorzu w latach 1945-1956*, cz. I, Koszalin 2002, s. 25-26.

² W. Wolski, *Organy Bezpieczeństwa Publicznego 1944-1955*, „Przegląd Historyczny” nr 2, 1983, s. 94.

³ Z. Kachnicz, *Kształtowanie się systemu komunistycznego a opór społeczny na Pomorzu Zachodnim 1945-1947*, Koszalin 2004, s. 126.

⁴ H. Pająk, *Tajemnice Włodawskiej Bezpieki*, Lublin, 1995, s. 27.

Rozbudowując się ustawicznie, aparat bezpieczeństwa obejmował swoją kontrolą życie polityczne, gospodarcze, społeczne, a nawet osobiste obywateli. Wzjęcie zakresu działania dla powstających w Polsce urzędów bezpieczeństwa zarysował Stanisław Radkiewicz, który stwierdził, że: „Organy bezpieczeństwa młodego państwa demokratycznego będą strzec go wszelkimi siłami, przewyżczając wszelkie trudności, a każdy, kto podniesie rękę przeciwko temu państwu, będzie miał ją uciętą”⁵.

Pierwsze Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego powstały na terenie środkowego Pomorza w dniu 18 kwietnia 1945 r. na mocy rozkazu personalnego numer 4-5 z dnia 18 kwietnia 1945 r. wydanego przez kierownika Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego Okręgu Pomorze Zachodnie kapitana Jerzego Kilianowicza w Pile, powołującego pierwszych kierowników PUBP w Wałczu, Szczecinku, Złotowie, Człuchowie i Bytowie. Rozkazem tym zobowiązał on kierownika Wydziału Gospodarczego zaopatrzyć te osoby w żywność na 5 dni oraz wypłacić jednomiesięczną pensję, tytułem przeniesienia. Dodatkowo zobowiązany został do zabezpieczenia transportu z Pily do miejsc ich przeznaczenia⁶.

Kolejne Powiatowe Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego powstawały: w Słupsku na mocy rozkazu numer 7 z dnia 25 kwietnia 1945 r.⁷, w Sławnie, Drawsku Pomorskim, Białogardzie, Kołobrzegu rozkazem numer 10 z dnia 17 maja 1945 r. wydanym w Stargardzie Szczecińskim⁸, a w Bytowie, Człuchowie, Szczecinku, Wałczu i Złotowie 18 kwietnia 1945 r.

Na siedzibę w Bytowie urzędu zaadaptowano pomieszczenia byłego niemieckiego tartaku, gdzie zamieszkiwali funkcjonariusze MO. Do zaadaptowania wyżej wymienionego pomieszczenia użyto mebli z urzędu likwidacyjnego, sprzęt biurowy otrzymano od Komendantury Wojsk Radzieckich, zaś środki transportu uzyskano z posterunku MO. Przy urzędzie tym funkcjonowała stołówka zakładowa⁹. Sprawozdanie starosty bytowskiego z czerwca 1947 r. informowało o dobrym współdziałaniu partii i urzędu bezpieczeństwa. Stwierdzono w nim m.in., że: „Pomiędzy U.B.P., a starostwem istnieją nici ścisłej współpracy. Szef PUBP prawie w każdym wypadku idzie na rękę i wykazuje dużą dozę dobrej woli i zrozumienia. Często odwiedza mnie [starosta Jerzy Chrzczonowicz] w urzędzie, gdzie cały szereg kwestii wspólnie uzgadniamy”¹⁰. Na dzień 4 sierpnia 1949 r. zatrudnionych w PUBP w Bytowie było 20 funkcjonariuszy.

⁵ A. Kunert, R. Stolarski, *Bijące serce partii*, t. II, Warszawa 2001, s. 385.

⁶ Instytut Pamięi Narodowej, Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Poznaniu (dalej skrót. IPN, OBUiAD w Poznaniu), sygn. IPN Po 345/15, rozkaz personalny nr 4-5 z dnia 18 kwietnia 1945 r. wydany przez kpt. Jerzego Kilianowicza, Kierownika Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego Okręgu Pomorza Zachodnie z siedzibą w Pile, s. 61.

⁷ IPN, OBUiAD w Poznaniu, sygn. IPN Po 345/15, rozkaz personalny nr 7 z dnia 25 kwietnia 1945 r. kapitana Jerzego Kilianowicza, Kierownika Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego Okręgu Pomorze Zachodnie, s. 58.

⁸ IPN, OBUiAD w Poznaniu, sygn. IPN Po 345/15, rozkaz personalny nr 10 z dnia 17 maja 1945 r. wydany przez kpt. Jerzego Kilianowicza, Kierownika Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Pomorze Zachodnie z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim, s. 53-55.

⁹ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN GD 0019/231/2, wspomnienia Jana Furmańskiego, s. 73-74.

¹⁰ T. Białecki, J. Macholak, *Źródła do dziejów Pomorza Zachodniego*, Szczecin, t. 6 1995, s. 244.

Do zorganizowania Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Człuchowie wyznaczono Henryka Witośławskiego. Swoje urzędowanie rozpoczął od adaptacji pomieszczeń na potrzeby urzędu¹¹, w związku z tym nawiązał kontakty z komendantem wojennym armii radzieckiej oraz przedstawicielami organizującej się tam władzy administracyjnej¹². Dwa razy w tygodniu odbywał narady i odprawy z majorem NKWD¹³. Kierował do ludności niemieckiej powiatu człuchowskiego odezwy w języku polskim i niemieckim, regulujące między innymi czas pracy ludności niemieckiej¹⁴. 1 stycznia 1949 r. w tej jednostce pracowało 2 oficerów śledczych¹⁵.

Organizacją Urzędu w Szczecinku zajęli się: Wacław Rutkowski oraz Aleksander Boba. We wrześniu 1945 r. stan osobowy PUBP w Szczecinku wynosił 20 funkcjonariuszy operacyjnych, w tym 9 referentów gminnych. Po objęciu budynku i jego adaptacji otwarto stołówkę. Dnia 7 czerwca 1945 r. pracownicy PUBP w Szczecinku zostali usunięci z zajmowanego budynku przez wojskowe władze radzieckie. Biura przeniesiono czasowo do cel aresztu. Po pewnym czasie zaadaptowano nowy budynek, do którego przeniesiono cały urząd. Dla potrzeb aprowizacyjnych objęto w zarząd majątek ziemski o powierzchni około 240 mórg, położony w okolicach Szczecinka¹⁶.

Placówki w Czaplinku i Barwicach utworzono w sierpniu 1945 r. Na dzień 25 września 1945 r. urząd dysponował 3 samochodami osobowymi, 2 ciężarówkami, 1 motocyklem, 10 rowerami, 9 furmankami i 11 końmi.

Do utworzenia tego urzędu w Wałczu wyznaczono Józefa Szczepańskiego. Został on skierowany wraz z zastępcą Bolesławem Dudkiem z WUBP z Łodzi¹⁷.

¹¹ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/49, meldunek z dnia 19 kwietnia 1945 r. skierowany do kierownika Grupy Operacyjnej w Pile przez kierownika PUBP Człuchów, s. 1.

¹² *Ibidem*, sprawozdanie za okres od dnia 18 kwietnia 1945 r. do dnia 21 kwietnia 1945 r., sporządzone przez kierownika PUBP w Człuchowie, s. 2.

¹³ *Ibidem*, sprawozdanie za okres od dnia 23 kwietnia 1945 r. do dnia 29 kwietnia 1945 r., sporządzone przez kierownika PUBP w Człuchowie, s. 3.

¹⁴ *Ibidem*, kopia obwieszczenia z dnia 5 maja 1945 r. podpisanego przez kierownika PUBP w Człuchowie, s. 6. Obwieszczenie to brzmiało w oryginale:

„Wszyscy mieszkańcy powiatu Człuchowskiego, którzy zachowali wenerę mają się natychmiast zgłosić do Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego W Człuchowie, albo do pobliskich posterunków Milicji Obywatelskiej. Wszyscy mieszkańcy powiatu, narodowości niemieckiej muszą pracować od godziny 6 do godziny 19-stej. (1/2 godz. Przerwa śniadaniowa i 1 godz. Przerwa obiadowa). Jako siły robocze (włączam dzieci) od lat 10-ciu do lat 80-ciu. Wszyscy Ci, którzy będą się uchylać od pracy, będą podlegać surowemu wymiarowi kary i odosobnieniu w obozach karnych. Wszyscy Niemcy pracujący, otrzymują w miejscach swej pracy śniadania i obiady podł. Kart żywnościowych dla niemców. Wszystkim Niemcom zamieszkałym na terenie powiatu, pod kara śmierci, nie wolno jest opuszczać miejsca zamieszkania, bez zezwolenia władz”.

Do napisania tego obwieszczenia użyto niemieckiej maszyny do pisania.

¹⁵ *Ibidem*, sprawozdanie roczne z pracy referatu śledczego PUBP w Człuchowie za okres od 1 stycznia 1949 r. do dnia 1 stycznia 1950 r., podpisane przez szefa PUBP w Człuchowie, s. 404.

¹⁶ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/203, t. 12, pismo kierownika PUBP w Szczecinku do WUBP w Koszalinie z dnia 19 lipca 1945 r., s. 4.

¹⁷ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/212, t. 1, Sprawozdanie z dnia 20 kwietnia 1945 r. kierownika Wydziału Bezpieczeństwa Publicznego w Wałczu Józefa Szczepańskiego, s. 1.

W dniu 28 grudnia 1945 r. w PUBP w Wałczu było 45 funkcjonariuszy. Urząd ten dysponował 2 samochodami, 4 końmi, 4 furmankami¹⁸.

W Złotowie podporucznik Mieczysław Cielma otrzymał od burmistrza miasta na potrzeby urzędu uszkodzony działaniami wojennymi budynek, wymagający remontu. Wszystkie siły zostały skierowane na wykonanie niezbędnych prac remontowych. Po trzech dniach urząd rozpoczął dopiero faktycznie pracę. Brak było niemal wszystkiego, począwszy od ołówków i papieru, a skończywszy na maszynach do pisania¹⁹. W dniu 9 maja 1945 r. pracowało w PUBP w Złotowie pięciu pracowników²⁰. Dnia 27 maja 1945 r., po uzyskaniu zgody starosty, Urząd Bezpieczeństwa przeniesiony został do budynku, w którym w czasie wojny urzędowało *Gestapo*. Stan osobowy wynosił wówczas piętnaście osób, tylko trzech funkcjonariuszy ukończone miało kursy specjalistyczne, jeden ukończył szkołę oficerską „po linii polityczno-wychowawczej”²¹. Już w maju 1946 r. Wydział Personalny KP PPR donosił: „Na ogół prawie 100 funkcjonariuszy U.B. są członkami naszej Partii, komórka pracuje regularnie, odbywa często posiedzenia, zapraszając często prelegentów z Komitetu Powiatowego”²².

Mocą rozkazu personalnego numer 7 z dnia 25 kwietnia 1945 r. szefa WUBP na Pomorze Zachodnie grupa funkcjonariuszy w składzie: Ludwik Krakowski, Feliks Zajac, Józef Dębski i Władysław Cieślak zorganizowała Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Słupsku. Ta sama grupa w dniu 10 czerwca 1945 r. została skierowana następnie do zorganizowania Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Białogardzie. Urząd ten obejmował sprawy z powiatu grodzkiego i miejskiego. Na potrzeby urzędu zaadaptowano ponemiecki budynek więzienia. Meble do poszczególnych pomieszczeń dostarczono z opuszczonych mieszkań²³.

Stan osobowy PUBP w Słupsku na dzień 14 lutego 1946 r. wynosił 74 funkcjonariuszy. W okresie od 10 stycznia 1946 r. do 14 lutego 1946 r. zostały utworzone 4 placówki gminne. Powstały one w Potęgowie, Łupawie, Dębnicy i Główczych. Mimo usilnych starań szefa PUBP w Słupsku do dnia 15 maja 1946 r. na wyposażeniu urzędu nie było żadnego mechanicznego środka lokomocji. Na dzień 15 maja 1946 r. stan personalny tego urzędu wynosił 69 osób. Byli to: szef urzędu, 25 pracowników operacyjnych, 4 pracowników sekcji śledczej, 23 pracowników ochrony gmachu, 11 osób administracji, 3 pracowników kontraktowych, 2 wolne etaty. Zgodnie z przyznanymi etatami powinno być 85 pracowników, a wraz z ekspozyturami 92. Na dzień 12 lutego 1948 r. stan tej jednostki wynosił 42

¹⁸ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/212, t. 1, Dodatek do sprawozdania miesięcznego za okres od dnia 29 listopada 1945 r. do dnia 28 grudnia 1945 r. kierownika PUBP w Wałczu Mieczysława Romiszewskiego, s. 63.

¹⁹ Archiwum Urzędu Ochrony Państwa w Szczecinie (dalej skróć A UOP Sz.), sygn. 331/IV, Sprawozdania roczne szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Złotowie za okres 26.04.1945 – 28.12.1945, s. 10.

²⁰ A UOP Sz. sygn. 331/IV Sprawozdania roczne szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Złotowie za okres 26.04.1945 – 28.12.1945, s. 9.

²¹ A UOP Sz. sygn. 331/IV Sprawozdania roczne szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Złotowie za okres 26.04.1945 – 28.12.1945, s. 4.

²² Archiwum Państwowe w Koszalinie (dalej skróć. AP Ko.), KP PPR w Złotowie, t. 50, s. 3-4.

²³ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN GD 0019/231/2, Wspomnienia Włodzimierza Cieślaka, k. 154.

pracowników, w tym 25 operacyjnych. Dodatkowo był szef i zastępca oraz 17 pracowników biurowych. Do pełnej obsady brakowało wówczas 20 pracowników²⁴.

Kołobrzeski Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego powołano 17 maja 1945 r.²⁵ W początkowym okresie urząd mieścił się w Karlinie, który wówczas nosił nazwę Korlino²⁶. Do zorganizowania tego urzędu wyznaczono Edwarda Bednarka. W czerwcu 1945 r. pracowało w nim siedmiu funkcjonariuszy. W okresie tym współpraca między kierownikiem urzędu a pełnomocnikiem Rządu R.P na obwód Kołobrzeg układała się dobrze. Równie dobrze układała się współpraca z PPR²⁷. Na dzień 2 lipca 1945 r. w urzędzie tym pracowało już 15 funkcjonariuszy. W zaadaptowanym budynku urzędu bezpieczeństwa nie było światła. Były ogromne problemy z aprowizacją. Na wyposażeniu urzędu nie było środków lokomocji²⁸. Na dzień 16 listopada 1945 r. stan osobowy urzędu wynosił 26 osób²⁹.

W maju 1945 r. zorganizowany został Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Koszalinie. Urząd ten zajmował się sprawami zarówno powiatu grodzkiego, jak i miejskiego. Funkcjonariusze tego urzędu mieli do dyspozycji na dzień 25 września 1945 r. 2 samochody osobowe, 2 motocykle, 3 rowery, 9 koni i 8 wozów konnych. Ogółem pracowało w nim w tym czasie 42 funkcjonariuszy, w tym tylko 12 posiadało mundury. Brak umundurowania powodował, że żołnierze Wojska Polskiego i Armii Czerwonej rozbierali funkcjonariuszy UB. Na stanie uzbrojenia urząd posiadał 19 sztuk broni palnej i 300 sztuk amunicji³⁰.

Formalnie Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Białogardzie powstał 17 maja 1945 r., jednak faktycznie podjęto prace nad jego uruchomieniem już 10 maja 1945 r.³¹ Urząd ten zajmował budynek byłego sądu niemieckiego do czasu zainstalowania się tam sądu grodzkiego. W lipcu 1945 r. został przeniesiony do gmachu w centrum miasta. Budynek posiadał trzydzieści pokoi, z których dwadzieścia cztery były już gotowe do użytku. W piwnicach PUBP przygotowane zostały na pięćdziesiąt osób cele, w których znajdowały się prycze. Jedna z cel została przygotowana do dyscyplinarnego aresztu dla pracowników PUBP. Na dzień 20 lipca 1945 r. stan osobowy tego urzędu wraz z operacyjnymi oddziałami

²⁴ IPN, OBUiAD w Gdańsku, IPN GD 0019/8, protokół lustracji z dnia 12 lutego 1948 r. w PUBP w Słupsku, s. 3-8.

²⁵ IPN, OBUiAD w Poznaniu, sygn. IPN Po 345/15, rozkaz personalny nr 10 z dnia 17 maja 1945 r. Kierownika Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Pomorze zachodnie kpt. Jerzego Kilianowicza, powołujący Edwarda Bednarka na stanowisko kierownika PUBP w Kołobrzegu, s. 54.

²⁶ S. Sokołowski, *Z dziejów Milicji Obywatelskiej na Ziemi Kołobrzeskiej w latach 1945-1949*, Warszawa 1986, s. 25.

²⁷ Archiwum Państwowe w Szczecinie (dalej skrót. AP Sz.), Urząd Wojewódzki Szczeciński, sygn. 443, Wyciąg z sprawozdania inspekcyjnego obwodów z czerwca 1945 r. nr 53/45 przez kierownika Oddziału Inspekcji dr. Stanisława Putta, s. 7.

²⁸ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/25, raport pracy za okres od dnia 25 maja 1945 r. do dnia 2 lipca 1945 r. podpisany przez kierownika PUBP w Kołobrzegu, s. 2.

²⁹ Tamże, skład sekcji PUBP w Kołobrzegu na dzień 16 listopada 1945 r., s. 28.

³⁰ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPNGd 0019/103, Dodatek do sprawozdania miesięcznego, stan na dzień 25 września 1945 r., k.17-18.

³¹ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/38, t. 1, raport pełniącego obowiązki kierownika PUBP w Białogardzie z pracy tego urzędu z dnia 10 lipca 1945 r. skierowany do kierownika WUBP w Koszalinie, s. 1-4.

w Połczynie Zdroju i Świdwinie wynosił 50 funkcjonariuszy. W samym PUBP Białogard było 30 funkcjonariuszy, 14 w Połczynie Zdroju i 8 w Świdwinie. Uzbrojenie funkcjonariuszy stanowiły 75 sztuk broni palnej³². Na dzień 1 września 1945 r. na wyposażeniu urzędu znajdowały się: dwa samochody osobowe – jeden niesprawny, dwa motocykle – jeden niesprawny, jednaście rowerów – dwa niesprawne, cztery furmanki, osiem koni³³. Bardzo poważnym problemem był brak umundurowania funkcjonariuszy UB. W celu zapewnienia im jakiegokolwiek umundurowania przerabiano niemieckie mundury³⁴.

Dnia 17 maja 1945 r. grupa funkcjonariuszy w składzie: Adam Klecha, Zygmunt Gaczek, Józef Jankowski, Władysław Pliszka, zorganizowali Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Sławnie. Zostali skierowani oni na podstawie rozkazu nr 10 z dnia 17 maja 1945 r. szefa Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego kpt. Jerzego Kilianowicza na Pomorze Zachodnie. Stan osobowy tego urzędu na dzień 2 lipca 1945 r. wynosił 8 pracowników. Jego struktura kadrowa i organizacyjna wyglądała w następujący sposób: szef urzędu, komendant operacyjny, oficer śledczy, komendant wartowni (zarządzający jednocześnie sprawami gospodarczymi), naczelnik więzienia, sekretarka, tłumaczka i szofer. Areszt śledczy w tym urzędzie mieścił się w piwnicy budynku. Obsługę aresztu stanowili po jednym funkcjonariuszu MO, Straży Ochrony Kolei i żołnierz Armii Czerwonej³⁵. Na wyposażeniu były maszyny do pisania oraz umeblowane pomieszczenia, środkami lokomocji – dwa samochody oraz dwa konie. W gospodarstwie rolnym mieszczącym się w miejscowości Warszkowo było 6 owiec, 2 krowy i 2 świnie³⁶.

Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Drawsku Pomorskim powstał również w dniu 17 maja 1945 r. Zorganizowany został przez jego późniejszego szefa (bez stopnia wojskowego) Jana Dąbrowskiego. Początkowo na wyposażeniu urzędu były 3 samochody, 3 motocykle i 5 rowerów. W dniu 25 czerwca 1945 r. pracowało co najmniej sześciu funkcjonariuszy w PUBP w Drawsku Pomorskim. Do dyspozycji pracownicy UB mieli przydzielony przez komendanta wojennego budynek, a w nim w okresie od 22 maja 1945 r. do 25 czerwca 1945 r. zorganizowano: pokój dla kierownika urzędu, pokój dla zastępcy kierownika, pokój dla funkcjonariusza personalnego, pokój dla oficera śledczego, kuchnię, stołówkę oddzielną dla pracowników i dla kierownictwa urzędu i kapitana radzieckiego, pokój dla komendanta warty i wartownię, magazyn żywności, pokój dla kierownika ósmej sekcji oraz pokój dla kapitana radzieckiego. Wydzielono również pomieszczenia, gdzie mieściły się cele aresztu³⁷. W czerwcu 1945 r. stosunki kierownictwa urzędu bezpieczeństwa z pełnomocnikiem Rządu

³² IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/38, sprawozdanie z działalności PUBP w Białogardzie z dnia 20 lipca 1945 r. skierowane do kierownika WUBP w Koszalinie, s. 5.

³³ *Ibidem*, dodatek do sprawozdania miesięcznego nr 138/45 z dnia 1 września 1945 r. do kierownika WUBP w Koszalinie, s. 16.

³⁴ *Ibidem*, sprawozdanie z działalności PUBP w Białogardzie z dnia 20 lipca 1945 r. skierowane do kierownika WUBP w Koszalinie, s. 6.

³⁵ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/200, t. IV, raport szefa PUBP Sławno z dnia 13 czerwca 1945 r., s. 3.

³⁶ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/200, t. IV, sprawozdanie szefa PUBP Sławno z dnia 2 lipca 1945 r., s. 2.

³⁷ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN GD0019/208, t. I, raport z dnia 25 czerwca 1945 r. kierownika PUBP Drawsko Pomorskie, s. 3-4.

R.P na obwód Drawsko Pomorskie były złe, ze względu na niechęć do podporządkowania się poleceniom pełnomocnika przez kierownika urzędu bezpieczeństwa³⁸.

W dniu 1 sierpnia 1945 r. przez wydelegowanych z Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku funkcjonariuszy Romana Leskiego, Zenona Roztropińskiego, Antoniego Cichosza i innych powołany został Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Miastku. Faktycznie działalność swą rozpoczęła dnia 2 sierpnia 1945 r. Stan osobowy tej jednostki początkowo wynosił 5 funkcjonariuszy UB. W mieście zorganizowane były już Starostwo Powiatowe, Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej, Komitety Powiatowe PPR i PPS³⁹. Współpraca pomiędzy PUBP w Miastku a KP PPR układała się poprawnie. Dowodem na to jest protokół z posiedzenia KP PPR z dnia 29 października 1946 r.: „Dalej poruszono sprawę organizowania inteligencji, której dotychczas mamy bardzo mało. Tow. Sobkowiak [Ignacy, sekretarz Powiatowy PPR] zwrócił się z tym szczególnie do towarzysza Leskiego, który ma z inteligencją najwięcej do czynienia (...) Tow. Mistrzak poruszył sprawę lokomocji, z którą stoimy bardzo źle. Obiecane nam przez tow. Leskiego auto nie ma ogumienia. Postanowiono zwrócić się do W.U.B.P. w Szczecinie, żeby przez zniszczone przez funkcjonariuszy U.B. w sprawach służbowych auto, zwrócono nam przynajmniej opony”⁴⁰.

Tworzenie zrębów terenowych urzędów bezpieczeństwa, jak i ich początkowa działalność przebiegały według podobnego schematu. Po przybyciu do poszczególnych miast grupy operacyjne zajmowały wolne budynki i adaptowały je na przyszłe potrzeby urzędów bezpieczeństwa. Najczęściej istniały już komendy Milicji Obywatelskiej i władze administracji lokalnej. Największym problemem, z jakim musieli poradzić sobie pierwsi szefowie powiatowych urzędów, był brak aprowizacji i zapewnienie warunków technicznych do prowadzenia pracy operacyjnej. Brakowało papieru oraz maszyn do pisania. Pierwsze protokoły czy sprawozdania były pisane na odwrocie druków pism niemieckich. Brak było druków i formularzy postanowień i innych decyzji merytorycznych. Protokoły pisane były odręcznie lub na zdobycznych niemieckich maszynach do pisania. Brak czcionek z polskimi literami spowodował, iż nazwisko pierwszego szefa Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na teren Pomorza Zachodniego pisano jako „Kolarz”, a nie jako „Kolarz”. Struktura kadrowa i organizacyjna poszczególnych urzędów wyglądała dość podobnie w poszczególnych jednostkach. W każdej jednostce od samego początku funkcjonowały areszty śledcze. Najczęściej mieściły się one w piwnicach budynków. Każdy urząd bezpieczeństwa dysponował tzw. aresztem wewnętrznym, większym lub mniejszym, posiadającym od kilkunastu do kilkudziesięciu miejsc. W aresztach tych osadzone były osoby zatrzymane i aresztowane. Te dwa określenia w tamtych czasach były w zasadzie równoznaczne, bowiem areszty ze środka zapobiegawczego stawały się w istocie rzeczy powszechnie stosowanym środkiem karnym. Przetrzymano w nich na skalę masową, bez sankcji prokuratorskiej, przez okres kilku lub kilkunastu miesięcy osoby, które uznane były przez szefów UB za wrogie ustrojowi⁴¹. Funkcjonariusze UB nie otrzymywali początkowo

³⁸ AP Sz., Urząd Wojewódzki Szczeciński, sygn. 443, Wyciąg ze sprawozdania inspekcyjnego obwodów z czerwca 1945 r. nr 53/45 sporządzony przez kierownika Oddziału Inspekcji dr. Stanisława Putta, s. 7.

³⁹ IPN, OBUiAD Gdańsk, sygn. IPN Gd 0019/231/2, Wspomnienia Antoniego Cichosza, s. 194.

⁴⁰ AP Ko., KP PPR w Miastku, t. 2, s. 12.

⁴¹ J. Kiełboń, Z. Leszczyńska, *Kobiety Lubelszczyzny represjonowane w latach 1944-1956*, t. 1, Lublin 2002, s. 550.

w ogóle wynagrodzenia. Sprawę tę uregulował dnia 25 września 1945 r. okólnikiem numer 1 kierownik Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego na Okręg Pomorza Zachodniego kpt. Kołarz. W wydanym przez niego okólniku czytamy (tak w oryginale pisanym na maszynie niemieckiej – przyp. K. B.):

„Wszyscy pracownicy Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego w najbliższych dniach dostana wyrównanie poborów miesięcznych za cały okres pracy, tj. od daty wstąpienia i rozpoczęcia pracy w U.B.P do chwili obecnej.

W związku z tym wszyscy pracownicy, którzy zostali przeniesieni z innych Województw, muszą w jak najszerszym czasie, złożyć w sekcji Finansowej atestat z poprzedniego miejsca pracy tj. zaświadczenie od kiedy pracuje, w jakim charakterze i jaka gaza pobierał”⁴².

Formą quasi-wynagrodzenia były darmowe posiłki w stołówce urzędu.

Dla zapewnienia aprowizacji dla potrzeb zbiorowego żywienia w urzędach przy Powiatowych Urzędach Bezpieczeństwa tworzono gospodarstwa rolne⁴³. W nich hodowano drób i inne zwierzęta gospodarcze. Brak było środków lokomocji. Podstawowym środkiem transportu był wóz konny lub rower. Broń na potrzeby urzędu zdobywano w czasie rewizji oraz znajdując ją. Nie było służbowego umundurowania i pracownicy UB chodzili w swoich cywilnych ubraniach. W późniejszym okresie dostawano już przydziały konserw, cukru, papierosów i innych dóbr konsumpcyjnych. W każdym powiatowym, jak i wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego był doradca radziecki. Niestety, nie da się dokładnie podać danych tych osób, gdyż brak jest materiałów na ich temat. Jedynie na podstawie wspomnień b. funkcjonariuszy UB można ustalić nazwiska tych osób, które też mogą okazać się nie do końca wiarygodne. Dość charakterystyczne jest to, że poszczególni szefowie Powiatowych Urzędów Bezpieczeństwa Publicznego przejmowali urzędy od swoich poprzedników na podstawie protokołów zdawczo-odbiorczych, które sporządzała specjalnie powołana do tego komisja i dochodziło do sytuacji, iż poprzedni szef został już odwołany, a nowy jeszcze nie objął faktycznie swojego urzędu. Bardzo poważnym problemem były napady, grabieże i rabunki dokonywane przez żołnierzy Armii Czerwonej na osadnikach Polskich⁴⁴.

KRZYSZTOF BUKOWSKI
Koszalin

ABSTRACT

The study brings a concise characterization of the organization and personnel policy of the department of public security and the role it was assigned by the Polish Workers Party (PPR). Special attention is given to the district security offices. The author recounts the circumstances accompanying their creation and shows the conditions of work in particular offices. He also specifies the difficulties encountered by the heads of particular offices in establishing them in Central Pomerania in 1945. The number and type of posts in each of these offices, forms of gratification of the personnel for their work and supply of basic office commodities is described.

⁴² IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/156, okólnik nr 1 z dnia 25 września 1945 r., s. 23.

⁴³ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/231/t. II. Wspomnienia Władysława Żurka, s. 159.

⁴⁴ IPN, OBUiAD w Gdańsku, sygn. IPN Gd 0019/103, Raport dekadowy za okres 27 marca – 7 kwietnia 1946 r. sporządzony przez p.o. szefa PUBP w Koszalinie ppor. Jaszkuła, s. 83-87.

ANEKS

WYKAZ DOKUMENTÓW

Dokument 1. Meldunek z dnia 19 kwietnia 1945 r. skierowany do kierownika Grupy Operacyjnej w Pile przez kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Człuchowie

Człuchowo, dnia 19.4.1945 r. *100/1*

Do
Kierownika Grupy Operacyjnej
Pomocznika Rosali,
w P i l e .

Pomocznik kierownik raportu z powiatu Człuchów.

Poliaków brakowa ilość. Praca w pow. Człuchów wykonana na niskim poziomie. Tak gospodarczo jak urzędowo. Skład milicji w całym powiecie 57. Komórki śledczej żadnej nie ma. Co do rozkazu kapitana względem składania raportów narazie będzie to niemożliwe, wpięty muszę uzasadnić pomieszczenia a później poprawić pracę.

Kierownik P.U. B.P. w Człuchowie
H. Witosławski
/-/ H. Witosławski

Źródło: Archiwa IPN, OBUiAD w Gdańsku, Sprawozdania miesięczne kierownika PUBP Człuchów za lata 1945-1950, sygn. IPN Gd 0019/49, s. 1.

Dokument 2. Raport z dnia 25 kwietnia 1945 r., kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Drawsku Pomorskim, skierowany do Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Szczecinie z siedzibą w Koszalinie

- 1113

Drawsko, dnia 25 IV 1945 roku.

Powiatowy Urząd
Bezpieczeństwa Publicznego
w Drawsku.

Do Wojewódzkiego Urzędu
Bezpieczeństwa Publicznego
w Koszalinie

Raport

Dnia 21 maja 1945 roku przybyłem do Drawska jako kierownik P. U. B. P. w Drawsku i zameldowałem się u komendanta terytorialnego i zostałem skierowany do kapitana rezerwowego Lotnikowa i razem z nim pracowałem przez 4 dni, po 4 dniach kapitan Lotnikow wyjechał do Koszalina, a przyjechał drugi kapitan czyli nasz instruktor Tinszperowicz i obłaniłem z nim pracujemy.

Wykazałem pracę od dnia 22 V do dnia 25 IV 1945.

- 1) Wznowienie celi na aresztowanych
- 2) Organizowanie ludzi do pracy
- 3) Podziałowe pracowników w P. U. B. P. na przykład:
 - połaj nr 1. kierownik czołku.
 - połaj nr 2. zast. kierownika.
 - połaj nr 3. Personalny.
 - połaj nr 4. Oficer Śledczy.
 - połaj nr 5. kuchnia.

- 1111

pokój № 6. Stółarka dla kapitana i kierownika
Kierownika wód w Drażsku.

pokój № 7. Stółarka dla pracowników P.U.B.P. w Drażsku

pokój № 8. Komendant warty i wartownia.

pokój № 9. Magazyn żywnościowy.

pokój № 10. Kierownik Polacji pierwsze piętro.

pokój № 11. rezerwa kapitan. "

pokój № 12. " " "

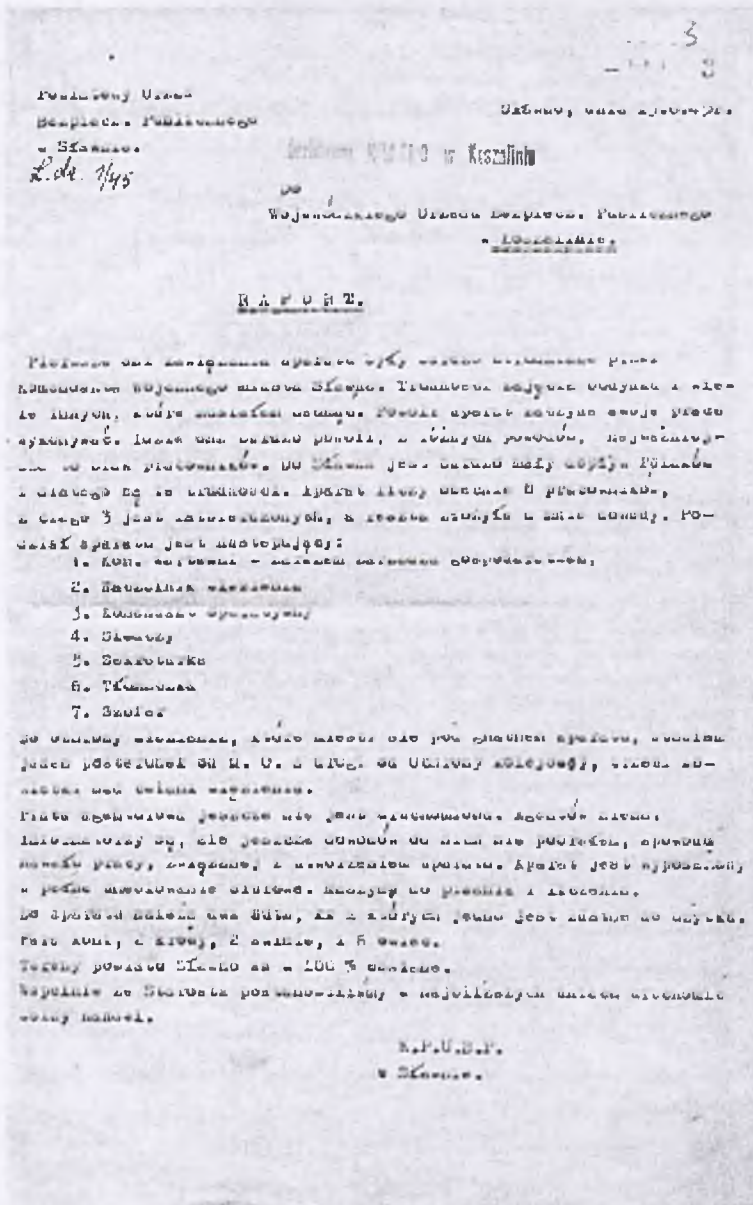
pokój № 13. " " "

a jeszcze 5 pokoi nie są, są stać celataga re
brakują ludzi, czyli pracowników operacyjnych.
A więc proszę mi przystać oficera śledczego
i pracowników operacyjnych.

- 4) Wyremontowanie magazynu, dla naszego wozyżka,
mamy trzy wozy firmy „Hansomag” „Opel” „Alpina”
i „Fiat” polski, i trzy motocykle marki U.S.A.
Motocykle opierają się wyremontowane,
i jeden wóz „Opel” „Alpina”,
i 5 samochodów furowych

Kierownik rezerwy B.P.
w Drażsku
Jan Dąbrowski

Dokument 3. Raport z dnia 13 czerwca 1945 r. szefa Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Sławnie

Źródło: Archiwa IPN, OBUiAD w Gdańsku, Sprawozdania kwartalne i roczne PUBP, KWMO ds.SB w Sławnie za lata 1945-1970, sygn. IPN Gd 0019/200, t. IV, s. 3.

Dokument 4. Raport z dnia 10 lipca 1945 r. pełniącego obowiązki kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Białogardzie, skierowany do kierownika Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Szczecinie z siedzibą w Koszalinie

Wojewódzki Wojewódzkiego Urzędu
Bezpieczeństwa Publicznego kpt. Kolanowicz
w Koszalinie

Raport
od P.O. Kiszonika P.U.B.P. - Białogardzie
o przeprowadzonej pracy do 1 lipca 1945 r.

I. Utworzenie się band i grup.

Wojennym komendantem w Poteryni. Zdoj byli zatrzy-
mani 2 funkcjonariusze N.O. miasta Poteryni. Zdoj
pracujący przy ochronie młynka za niemyślnie
swoich obywateli (opuszczenie posterunku) a mianowicie:
Lauter Hansman nr 1924. - Włosek
Zelkyst Bolestan nr 1923. - Harszowie
Zatrzymanych doprowadzono do Komendantury w formie
Gross-Pogon dla przeprowadzenia dochodzenia.
W lokalu Komendantury znajdują się pieniądze, na
które Lauter Hansman oskarży Komendanta sojm-
owców grac.

Przy przeprowadzeniu rewizji osobistej u zatrzymanych
nie podjęto nic zniknięcia.
Wardownik przyjmujący zatrzymanych zawiadomił Komen-
danta o grocie na pieniądze. Po przeprowadzeniu rewizji
u pieniądze zaktualizowano również. Kartki z bloku
Kieja nami po stopieniu okazały się wyciem
Krochmalnych radjostacji.
Ponieważ zaktualizowano dokument wydany komunistom
w Poteryni. Zdoj ob. Polakom z rozkazem wykreślenia
wyroku śmierci na miejscu Inspektor Paul
datowany 21.V.1945.

Dla przeprowadzenia śledztwa wyjechałem u Odczyn-
Zdoj. Jednym po przeprowadzeniu przesłuchania

mi Santos mi zekryt nie przyznają się aby były
do nich materiały. Zarzucają że może być próba,
charakteru pisania, które nie dają rezultatu.

Również przeprowadzone były nami wizje młyna, na
jakiej nodjostacji nami poszukiwanej nie zrealizowano.

Podjętami zatrzymaniami są w celu w której umieszczeniu
swojego agenta dla wyśledzenia.

Prócz tego śledztwo prowadzi dalej dla ustalenia
kto otrzymał dokument od burmistrza na wykonanie
wyroku śmierci.

2. Bernard Eljas i Witeryński kierownicy organizatorów
"Samopomocy Chłopskiej" w Poterynie. Zdojcie doniesli
że w Poterynie w stacji Samopomocy Chłopskiej pracuje
młoda dziewczyna Margareta Mandel która jest kierowniczką
główną młodszej samopomocy nowo utworzonej organizacji
działającej na terenie Świdwina i Poteryna. Zdojcie
Margareta Mandel pod pretekstem zakupienia ochy bardzo
czesto wyjeżdża do Świdwina gdzie żyje jej siostra
i siostrzeńca.

Charakterystyczne że w Świdwiniu znajduje się fabryka
ochy. która dawniej była przez Kapłana Polskiego Hojst
Ławickiego Stanisława, który po rezerwacji, sierżanta
Komendantury Świdwin Serebrjanickowa prowadzi

antyfaszystowe rozmowy jak np. Ławicki zadaje pytania
Serebrjanickowi:

"Ciepły za jakim reglem jesteś socjalizm czy
kapitalizm"

W celu uzyskania jego myśli sześcian odpowiedział
"nie wiem"

Wtedy Ławicki mówi o odpowiedzi:

"Powiedz mi niedługo postanowisz
i wybieramy się do ostatniego meczu"

wykręcić sprawy, być zawetowan agent Serpencu jest u bardzo dobrych stosunkach z Ławskim. Serpencu rozpoznał Ławskiemu o zmianie robotniczej. On ten ostatni opowiedział Serebojankowi teni słowy: „Sprawa nasza nielawna. Nojego przyjaciela. Serpencu wyzwali na badanie i wypytywali się o mnie!”

ki być bardzo zdecydowany i prosił mnie żeby mu pomógł.

wyjazdem przebywania Margarety Kaudel za oceanem i dokładnego uradnia tajemności jej z Ławskim postany agent - Poteryn dla wyświadczenia. (Franz) (Kopier. niu zawetowany drugi agent pod Ławskiego.

okadje Zima, polka będąc na stacji w Białopodzie ycia od przyjeżdżących rozrusz się w okolicach bina polscy żołnierze oddali 700 szt. Krow i Czerwony ruzji. Leokadyja Zima postarzyła się rozmaru mieszkaniami i Bakin gm. Gros Raubin Janowi Sabosta, który powiadział że to robota naszych chłopów z N.K. że jeżeli tylko Rosjanie opuszczą polskie terytorie P.P.R. Uchłaniat będzie zlikwidowane a do władzy przyjdzie i Obecni byli przy tej rozmowie mieszkańcy tej i Ejjak Jan i Franciszek Sopata.

a dalszej obserwacji postawem agenta w niej Bakin. zia tego postanowieniem przeprowadzić badanie wyżej Karanyel Szwedkin (secretne) (Informator Rudkowski)

II. Przeciwnikowskie organizacje (tajne)

te terytoryum Białopodziego pow. rządnych informacji on od agentury jak i oficjalnych o istniejących organizacjach nie postąpiło.

III. Walka z bandami

1. 25.6.1945 był zatrzymany we wsi Guntow niemiecki podoficer Benint Walter

Wypięj ukarany walczył na Wschodnim froncie gdzie był ranny i umieszczony w szpitalu w Półczynie. Z zajęciem Czerwonej Armii Półczyna uciekł do wsi Guntow gdzie brał do wyzdrowienia u niemieckiej Armii Markwart. Od 15 kwietnia znajdował się w lesie w okolicy tej wsi. Jedzenie otrzymywał od wypięj ukaranych niemieckich.

Benint Walter przy zatrzymaniu rzucił się do ucieki lecz był zatrzymany ostrzeliwanym strażnikiem.

Przy przeszukiwaniu lasu znaleziono ziemniaki i ktoś im zamienkował gdzie ukryte były 3 niemieckie granaty i 1 pistolet.

Benint objawił, że brał nie należąc do niego a do jego 2 kolegów z którymi razem mieszkali ci się ukryli.

Dano zadanie obserwacji domowi Anny Markwart u celu ustanowienia nie przychodzą ki do niej ukrywony niemiecy.

2. Od agenta. Pisto otrzymał doniesienie że we Nowy Białow jmu Półczynie organizuje się partyzancki oddział. Rozmowa ta była wstrzymana na ci punkcie P.U.R.U.

Kawci był wyznaczony agent pseudonim „Folksdojzer” ki zebrał następujące dane:

We wsi Nowy Białow między się sowchoz Anny Chor i ludności polska tam nie zamieszkuje.

Dla dalszego wyjaśnienia zamierzane zostaje sanitaryjunktka z P.U.R.U. w charakterze agentki

IV. Stan agencji:

W chwili druziejszego stanu agencji po Białożyrodkiem
wiece wynosi 166 ludzi.

Wąsypód 94 Poterym-Zdroj 47 Świdwin 25

Acz z agencją niemiecką jest bardzo utrudniona
powodu wysiedlenia i przesiedlenia Niemców
zniały ich miejsce zamieszkania

ostatnim okresie przeprowadzono 2 charakterystyczne
obowiazki agencji:

1. Siedluch Stanisław s. Zygmunta urodz. w 1904 r.

we wsi Iwaciewice pow. Koszów, urodził 6 klas gimnazjum

z 1927 po 1939 pracował w wydziale śledczym w Łodzi

W 1939 był ewakuowany z granatową policją do Rumunii

z stąd wyrzany do obozu do Niemiec

W 1940, zwolniony z powodu złego stanu zdrowia

wrócił do Polnei gdzie w 1941 r. wstąpił do Polskiej

granatowej policji jako śledczy w wydziale fałszywych

pieniędzy w Radomsku. Zawerbowany 2.7.1945

do jako agent pod pseudonimem „Wierzeński” i skierowany

do wypracowania byłych pracowników niemieckich

wzrost, policji gestapo i dr.

2. Ryszard Czecha 1887 r. urodz. w Grojcu Zamieszka-

wał w Wielkich Hajdułdach gdzie założył biuro

deputacji t. zw. tójpiera pluszów, Karabuchów

z sterował. W 1939 r. z wybuchem wojny zamieszkał

w mieście Nowy Dwór gdzie otworzył restaurację

i przyjął niemieckie obywatelstwo

Otrzymał meldunek z U.B.P. Nowy Dwór ze

Ryszard Czecha był niemieckim szpiegiem, pracującym

w twierdzy Modlin, gdzie pod maską tójpiera

szereżo zbierał dane dla niemieckiego wywiadu

Ilość przeprowadzonych aresztowań

P.U.B.P. w Białogrodzie zatrzymał 36 osób narodowości niemieckiej których należy wywieźć do obozów. Są to byli żołnierze i podoficerowie niemieckiej armii jak również francuzi z dywizji S.S. Część żołnierzy (są jeszcze ranni).

Proszę Waszego Mechan. o podanie adresu obozu i jak dokumenty należy przedstawić.

Organizacja P.U.B.P. w Białogrodzie.

P.U.B.P. w Białogrodzie znajduje się w składzie organ. Na drugąjony dzień zorganizowano 1, 2, 3, 4, 5, 6 i sekcja które rozpoczęły już swą pracę.

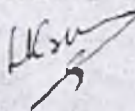
P.U.B.P. ma zorganizowaną sekcję w ilości 8 ludzi. Wskazywać ją zabezpieczalni broni.

Organizuje się także K.U.B.P. w Potępie. Zdotychczas w tym miejscu został kierownik Kierownik i w Świdwinie gdzie kierownikiem jest ob. Dąbka. Do P.U.B.P. zorganizowany został referat personalny. Jedną z braci (jakikolwiek instrukcji nie posiada) należy na rozszerzenie swojej pracy.

Pracownicy K.U.B.P. są to ludzie nowi którzy dotychczas pracowali w tej dziedzinie, także ich nam przyszedł się przeprowadzić instrukcję bez pracy i w wyjazdach.

• Najbliższym zadaniem jest zamierzenie agencji po zmianie i wysłaniu i organizacji transportu.

P.O. Kierownik P.U.B.P. w Białogrodzie

 1-1 Kierownik

Dokument 5. Pismo z dnia 19 lipca 1945 r. kierownika Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Szczecinku, skierowane do Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Szczecinie z siedzibą w Koszalinie

POWIATOWY URZĄD
BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
w Szczecinku

Szczecinek, dnia 19.7.1945r. 1654

Wojewódzkiego Urzędu Bezp. Publ.
w Koszalinie

1./ Dnia 19 kwietnia 1945r. zostaliśmy przedzieleni z Piły do miasta Szczecinka. Ja jako kierownik i Boba Aleksander jako zastępca, przyjeżdżaliśmy do wygospodarowania P.U.B.P. w Szczecinku. Po instytucyjnej pracy najędźliśmy budynek na biura i przygotowaliśmy do werbowania pracowników i urzucenia stolowki dla tychże. Dnia 16 maja obiecaliśmy przesiedlenie do naszej typografii, które doprowadziliśmy do porządku, zatrudniając pojeździła osoby. W dniu 7-go czerwca zostaliśmy uwolnieni z naszego budynku przez Wojsko Polskie, a nie mając nowego budynku na biura zamieszciliśmy byliśmy ulokować nasze biuro w celach sieniowych, a którego to powodu praca nasza została na kilka dni przerwana. Po zajęciu nowego budynku przyjeżdżaliśmy znów do pracy, werbowanie pracowników w niewielikim stopniu przeszedł z P.F.S. pozostałe dziewięć procent są to przeważnie kobiety pracujące w naszej stolowce jak i kuchoniarzy przysłani przez Partję P.F.S. w dniu 7-go, czerwca objeżdżamy w posiadanie majątek ziemski polniecki o powierzchni około 240-stu, mbrg w okolicy Szczecinka mając na względzie trudności organizacyjne dla pracowników tutejszego urzędu.

2./ W najbliższym czasie mamy na uwadze zwierzbować rezydentów informatorów w Barłocach, Izaplinu, Maciborzu, i w Socianowie oraz urządzające pracy dla potrzebujących sekcji oraz kierownika agentów-informatorów i przekładowe ich werbowania i zaakcjonowanie przez kierownika.

3./ Najbliższa sprawa na tutejszym terenie jest: uprawa uprawy i to ze względu że brak wszelkiego inwentarza jak i innych produktów żywnościowych, a który to punkt rozwiśnieśmy przez objęcie wykrytym majątku.

Kierownik P.U.B.P.
Szczecinek
[Zakład...]

Źródło: Archiwa IPN, OBUiAD w Gdańsku, Sprawozdania dekadowe PUBP w Szczecinku za lata 1945-1946, sygn. IPN Gd 0019/203, t. XII, s. 4.

Dokument 6. Okólnik nr z dnia 25 września 1945 r. kierownika WUBP w Szczecinie z siedzibą w Koszalinie kpt. Kolarza

Koszalin, dnia 25. IX. 1945r. 3

OKŁADKA nr. 1

Wszystcy pracownicy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w najbliższych dniach dostaną wyównanie poborów miesięcznych za cały okres pracy, t.j. od daty wstąpienia i rozpoczęcia pracy w U.B.P. do chwili obecnej.

W związku z tym wszyscy pracownicy, którzy posiadali przeniesienia z innych Województw, proszę w jakowejś krótkiej formie, w jakiej formie stwierdzić z poprzedniego miejsca pracy t.j. oswiadczenie od władz, pracuje, w jakim charakterze i jaka gałąź podległa.

MINISTR URZĄDU

K O L A R Z A Kpt./

Źródło: Archiwa IPN. OBUiAD w Gdańsku, Rozkazy i zarządzenia PUBP w Koszalinie za rok 1945, sygn. IPN Gd 0019/156, s. 23.

ZESZYTY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

(Cena 1 egzemplarza archiwalnego wynosi 8 zł,
od 2006 roku 15 zł)

Nr 36/2005 – Maria Tomczak

Dwa terroryzmy: regionalny i międzynarodowy

Opracowanie stanowi próbę dokonania nowej typologii terroryzmu, dzieląc go na terroryzm regionalny i międzynarodowy. Taki podział pozwala na odróżnienie od siebie grup regionalnych, zmierzających do rozwiązania konkretnych problemów – narodowych, etnicznych czy społecznych oraz grup międzynarodowych, dążących do zrealizowania szerzej zakrojonych celów.

Nr 37/2005 – Maria Wagińska-Marzec

Wokół federalizmu w sferze kultury w Republice Federalnej Niemiec

Celem opracowania jest ukazanie funkcjonowania dotychczasowego systemu zarządzania i wspierania kultury i sztuki oraz zmian, jakie nastąpiły w tej dziedzinie po zjednoczeniu Niemiec i powstaniu urzędu Pełnomocnika oraz Komisji ds. Kultury i Mediów.

Nr 38/2005 – Jadwiga Kiwerska

Neokonserwatywna polityka George'a W. Busha. Założenia, realizacja i skutki

W tekście przedstawiono obraz polityki zagranicznej USA w okresie pierwszej kadencji G. W. Busha, którą zdominowała wojna z terroryzmem. Przedmiotem analizy są założenia programu neokonserwatystów oraz ich wizja roli Ameryki w świecie, co pozwoliło ukazać charakter i styl działania administracji prezydenta Busha.

Nr 39/2006 – Maria Wagińska-Marzec

Pełnomocnicy ds. kultury i mediów w Republice Federalnej Niemiec

Celem opracowania jest pokazanie funkcjonowania nowo powstałego Urzędu Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów przez pryzmat osób (Michael Naumann, Julian Nida-Rümelin, Christina Weiss oraz Bernd Naumann), które stojąc na czele nadawały mu określone piętno i wyznaczały zakres zadań do realizacji na płaszczyźnie federacji w obszarze polityki kulturalnej, wspierania kultury, a także dbania o interesy twórców kultury.

Nr 40/2006 – Marcin Tujdowski

Asymilacja a tożsamość mniejszości narodowej. Przypadek Serbołużyczan

Opracowanie zawiera raport z jakościowych badań socjologicznych przeprowadzonych w 2003 r. na Łużycach. Autor stara się przedstawić sytuację Serbołużyczan i zastanowić, czy współczesne trendy (globalizacja, wędrowni za pracą, upowszechnienie kultury masowej itp.) nie przyspieszają wynarodowienia małego narodu.

Nr 41/2006 – Michał Nowosielski

Trzeci sektor w Polsce i w Niemczech

Celem pracy jest dokonanie porównania stanu trzeciego sektora w Polsce i w Niemczech, oparteo na statystycznych danych pochodzących z międzynarodowych badań. Niemiecki trzeci sektor jest w Polsce bardzo często traktowany jako jeden z ważniejszych modeli odniesienia dla polskich organizacji pozarządowych.